

آیا تمکین زن از کورتاژ برای سقط حمل جرم است؟

مطابق ماده ۱۸۲ قانون مجازات عمومی :

« زنی که عالماً بدون اجازه طبیب راضی بخوردن ادویه یا ماکولات یا مشروبات یا استعمال وسائل مذکوره شده یا تمکین از استعمال آن کرده و باین واسطه حمل خود را سقط کرده باشد مجازات او از يك سال تا سه سال حبس تأدیبی است ... » موضوع محتاج به بررسی مسائل زیر است :

الف - کورتاژ چیست و با چه وسائلی صورت میگیرد.

ب : ماده ۱۸۲ ناظر بسقط حمل از چه طریقی است.

ج : آیا بر عمل تمکین کننده از کورتاژ عنوان معاونت در یزه کورتاژ صادق

است یا نه ؟ .

الف : کورتاژ چیست و با چه وسائلی صورت میگیرد :

خارج کردن حمل را از رحم با وسائلی که برای این امر بکار میرود کورتاژ

گویند.

وسائلی که در کورتاژ بکار میرود عبارتست از :

۱ - هیسترومتر^۱ و دستگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

۲ - اسپکولوم^۲

۳ - والو^۳

۴ - پنس کل یا پنس موزو^۴

۵ - بوژی^۵

۶ - کورت^۶

هیسترومتر: برای اندازه گیری طول رحم .

اسپکولوم و والو: برای مشاهده دهانه رحم و نمایان شدن آن بطور کامل .

پنس موزو یا پنس کل : برای گرفتن عنق رحم و ثابت نگاهداشتن آن .

بوژی : برای باز کردن دهانه رحم باندازه مورد نظر برای داخل کردن کورت

۱ - « Histromètre » - ۱

۲ - « Spèculum » - ۲

۳ - " Valve " - ۳

۴ - « Pincecol » museau - ۴

۵ - « Bong » - ۵

۶ - " Curettee " - ۶

بداخل رحم و کورت برای تراشیدن تخمی که در داخل رحم جا گرفته بکار برده میشود و عمل تراشیدن تا خارج شدن تمام تخم از رحم ادامه می یابد و پس از آنکه تمام تخم از رحم خارج گردید عمل کورتاژ تمام میشود و برای سقط حمل از این طریق (که تقریباً تا چهار ماه پس از انعقاد نطفه امکان دارد) مطلقاً ادویه و مشروبات و ماکولات بکار نمی رود (۱)

ب - ماده ۱۸۲ قانون مجازات عمومی ناظر بسقط حمل از چه

طرقی است ؟

برای تحقق بزه مندرج در ماده ۱۸۲ اجتماع عناصر زیر لازم است.

- ۱ - علم زن به نتیجه ای که از عملش حاصل میشود.
 - ۲ - نداشتن اجازه برای ارتکاب عمل مورد بحث از طبیب .
 - ۳ - سقط حمل بطرق پیش بینی شده در ماده ۱۸۲ قانون مجازات عمومی .
- فرض قضیه آنست که عناصر مندرج در بند ۱ و ۲ تحقق یافته است یعنی زن عالماً و بدون اجازه طبیب بواسطه تمکین از کورتاژ سقط حمل کرده است ؟ بنابراین لازم است فقط بتشریح طرقی که ماده ۱۸۲ ق. م. ع. (قانون مجازات عمومی) برای سقط حمل پیش بینی کرده است اکتفاء گردد. طرق مذکور بدین نحو آمده است :

« زنی که عالماً بدون اجازه طبیب راضی بخوردن ادویه یا ماکولات

یا مشروبات یا استعمال وسائل مذکوره شده یا تمکین از استعمال آن وسائل کرده و باین واسطه حمل خود را سقط کرده باشد مجازات او از یک سال تا سه سال حبس تأدیبی است و اگر این اقدام زن در نتیجه امر شوهر باشد زن از مجازات معاف و شوهر بمجازات مذکوره محکوم خواهد شد »

بحث در باره راضی شدن بخوردن ادویه یا ماکولات یا مشروبات یا استعمال وسائل مذکوره برای سقط حمل خارج از موضوع مقاله است چه عنوان مقاله تمکین از کورتاژ است.

بنا بر این فقط سقط حمل از طریق تمکین از استعمال : « آن وسائل » که در

ماده ۱۷۲ ق. م. ع. آمده است باید مورد نظر واقع شود حال باید دید « آن وسائل » کدامست ؟

گفته شده است که مقصود از « آن وسائل » وسائل مذکوره در ماده ۱۸۱ قانون مزبور است و این توجیه موجه نیست چه :

اولاً - در ماده ۱۸۱ ق. م. ع. قانونگذار بند کرافراد وسائل نپرداخته بلکه بطور

کلی متذکر گردیده است که : « هر کس بواسطه دادن ادویه یا وسائل دیگری... » و متبادر بذهن از لفظ آن وسائل مندرج در ماده ۱۸۲ ق. م. ع. آنچنان وسائلی است که افراد آن مشخص و معلوم شده باشد و در غیر اینصورت نیازی به چنین اشاره ای نبود و قانونگذار میتواندست حکم موضوع را با بیان تمکین از استعمال وسائلی که موجب سقط میگردد» تعمیم دهد .

۱ - برای اطلاع بیشتر بکتاب مامائی نگارش و ترجمه دکتر حمید آهی استاد دانشگاه

تهران صفحه ۷۲۹ الی ۷۳۱ مراجعه شود .

ثانیا - در موارد مشابه هرگاه نظر قانونگذار معطوف بماده یا مواد قبل بوده این نکته را صریحاً در خود ماده قید کرده و در این مورد نیز در صورت وجود چنین نظری از همان روش تبعیت میشد (رجوع شود به ماده ۱۰۹ قانون مقررات پزشکی و داراویی و ماده ۹۵ قانون مجازات عمومی بنابراین در موضوع مورد بحث استعانت از ماده ۱۸۱ ق.م.ع. و استفاده بان بی مورد است. و ناگزیر باید مرجع «آن وسائل» را در همان ماده ۱۸۲ ق.م.ع. جستجو و پیدا کرد و چون وسائل مذکور در ماده ۱۸۲ ق.م.ع. بادویه و ماکولات و مشروبات منحصر گردیده است. باید گفت که منظور فقط تمکین از استعمال آنهاست که واجد صفت جرمی است و چون در کورتاژ بشرحی که گذشت ادویه، مشروبات و ماکولات بکار نمیروند تمکین زن از کورتاژ برای سقط حمل مشمول ماده ۱۸۲ ق.م.ع. موزه تعقیب و مجازات چنین زنی با استناد باین ماده بیوجه است.

گفته شده است که نتیجه امر باید مورد نظر واقع شود نه طریق عمل و چه تفاوت است بین موردی که سقط حمل با تمکین از استعمال ادویه یا مشروبات یا ماکولات واقع شود یا طریق دیگری؟ در این صورت باید گفت که حکم بمجازات بر اساس قیاس بلا مجوز و مغایر با اصل دوازدهم متمم قانون اساسی و ماده دوم قانون مجازات عمومی است و نتیجه این استدلال آنست که بتوان هر مدیونی را که حاضر بتأدیه دین خود نشود. کلاهبردار محسوب و تعقیب و مجازات کرد چه نتیجه چنین مدیونی با نتیجه کلاهبرداری که خوردن مال غیر است یکیست البته چنین استدلالی مخدوش و ناصحیح است.

شاید علت تنظیم ماده باین صورت آن بوده که در تاریخ تدوین قانون مجازات عمومی عمل کورتاژ معمول نبوده و قانونگذار صرفاً بطرقی که در آن زمان برای سقط حمل معمول بوده توجه داشته است!

و هرگاه کسانی باشند که با صراحت قانون مصر در انطباق موضوع با ماده اشعاری باشند و مطلب را نظری تلقی کنند باز هم چون اصول جزائی تعبیر موضوع بنفع متهم را حکم میکند محلی برای اعمال نظر آنان نخواهد بود.

ج: آیا بر عمل تمکین کننده از کورتاژ عنوان معاونت در بزه کورتاژ صادق است یا نه؟

برابر ماده ۲۸ قانون مجازات عمومی اشخاص ذیل معاون جرم محسوبند:

« ۱ - کسانی که باعث و محرك ارتكاب فعلی شوند که منشاء جرم است و بواسطه تحريك و ترغيب آنها آن فعل واقع شود »

« ۲ - کسانی که تبانی بر ارتكاب جرم کرده و بواسطه تبانی آنها آن جرم واقع میشود »

« ۳ - کسانی که با علم و اطلاع از حیث تهیه و تدارك آلات و اسباب جرم یا تسهیل اجرای آن یا بهر نحو با مباشر جرم کمک کرده اند

« تبانی بر ارتكاب جرم تسهیل اجرای یا بهر نحو با مباشر جرم کمک کرده اند »

چون برابر آنچه گذشت تمکین کننده از کورتاژ را نمیتوان با ماده ۱۸۲ ق.م.ع. تعقیب و مجازات کرد ممکن است گفته شود که از عبارت: «تبانی بر ارتکاب جرم... تسهیل اجرای آن یا بهر نحو با مباشر جرم کمک کرده‌اند» مندرج در شقوق ۲ و ۳ ماده ۲۸ ق.م.ع. چنین برمیاید که تمکین زن از کورتاژ خود تبانی بر ارتکاب بزه محسوب و وقوع آن را از ناحیه مرتکب کورتاژ تسهیل کرده و چنین زنی باین نحو با مباشر امر کمک کرده و عنوان معاونت بر عمل وی صادق است!

در موارد مشابه رویه قضائی موافق چنین استنباطی نبوده بر خلاف آن دستور استوار است و نمونه‌های ذیل شاهد این مدعا است زیرا: برابر ماده یک از قانون ازدواج که مقرر است:

«در نقاطی که وزارت عدلیه معین و اعلام مینماید هر ازدواج و طلاق و رجوع باید در یکی از دفاتری که مطابق نظامنامه‌های وزارت عدلیه تنظیم میشود واقع و به ثبت برسد. در نقاط مزبور هر مردی که در غیر از دفاتر اسناد رسمی ازدواج و طلاق مبادرت با ازدواج و طلاق و رجوع نماید بیک تا شش ماه حبس محکوم میشود و همین مجازات در باره عاقدی مقرر است که در این نقاط بدون داشتن دفاتر رسمی با اجرای صیغه ازدواج یا طلاق یا رجوع مبادرت نماید»

همچنین برابر ماده ۲۰۸ مکرر ق.م.ع. که مقرر داشته است:

«هر کس از ازاله بکارت دختری را بنماید و عمل او مشمول هیچیک از دو ماده قبل (مواد ۲۰۷ و ۲۰۸) نباشد بجهس نادیبی از یک سال تا دو سال محکوم خواهد شد»

با آنکه عمل جرمی مندرج در ماده یک از قانون ازدواج تحقق نمیگردد مگر با ایجاب زنی که طرف عقد ازدواج است معذک که چون قانونگذار تنها بتعیین مجازات برای زوج و عاقد اکتفاء کرده است و چنین زنی تحت عنوان شرکت یا معاونت در بزه تعقیب و مجازات نشده است.

با آنکه یکی از جهاتی که موضوع مندرج در ماده ۲۰۸ مکرر ق.م.ع. را میتوان از مشمول مواد ۲۰۷ و ۲۰۸ خارج کند آنست که دختر با کراهی که بیش از هیجده سال دارد با مباشر ازاله بکارت تراضی و به عمل وی تمکین کند. با وجود این تا کنون سابقه نداشته است که عنوان شرکت یا معاونت بر عمل چنین دختری با رشود و وی را تحت این عناوین مجازات نمایند!

اتخاذ چنین رویه‌ای نیز با توجه باینکه قانونگذار هر بار که نظر بمجازات تمکین کننده از بزه داشته صریحاً این نکته را در مواد قانونی قید کرده موجه و معقول بوده است و برای مثال میتوان بشقوق ب و ج ماده ۲۰۷ ق.م.ع. که ذیلا نقل میشود استناد کرد بند ب ماده ۲۰۷ چنین است:

«هر کس بدون عنف و تهدید هتك ناموس زنی را بنماید...

بیش از ۱۵ سال داشته باشد ولی بسن ۱۸ سال تمام نرسیده است بحبس با اعمال شاقه از سه تا هفت سال محکوم خواهد شد در صورت وجود یکی از علل مشدده مذکور در قسمت‌های ۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ بند الف مرتکب شد اکثر مجازات مزبور محکوم می‌شود طرف ارتکاب که تمکین از آن نموده نیز بمجازات دو دارالتادیب از یکسال الی پنجسال محکوم خواهد شد...» و بند ج همان ماده مشعر است بر اینکه :

«... هر کس هتک ناموس یکی از محارم خود را بنماید بده تا پانزده سال حبس با اعمال شاقه محکوم خواهد شد و همین مجازات مقرر است برای طرف مقابل که تمکین به ارتکاب نموده است»

از بحث فوق چنین نتیجه گرفته میشود که در مورد جرمی که طبع آن ملازمه با دخالت دو یا چند نفر دارد بنحویکه بدون دخالت کلیه آنان تحقق آن جرم ممکن نباشد چنانچه قانونگذار برای بعضی مداخله کنندگان در بزه مزبور مجازاتی مقرر و نسبت ببعض دیگر کیفری تعیین نکرده باشد تعقیب اشخاص اخیر تحت عناوین شرکت و معاونت نیز وجهه قانونی ندارد و موافق با نظر مقنن نیست.

بنا بمراتب فوق عمل زنی که برای سقط حمل تمکین از کورتاژ کرده جرم نبوده چنین زنی قابل تعقیب نیست.